

Prevansyon kansè: Yon apèsi

Prevansyon kansè se aksyon w pran pou bese chans ou genyen pou fè kansè. Gen faktè risk, tankou fimen, ou ka evite, tandiske gen lòt, tankou eritye sèten jèn, ou pa ka evite. Fason ki ka ede pevni kansè yo enkli evite kòz ki konnen, chanje abitud lavi ki an sante, detekte kondisyon prekansè bonè, epi pou kèk moun, medikaman oswa operasyon.

Vèsyon senp lan

Prevansyon kansè se aksyon w pran pou bese chans ou genyen pou fè kansè. Lè yo prevni kansè, nimewo nouvo ka yo bese, epi sa ka bese chay kansè lakòz ansanm ak kantite moun ki mouri poutèt li.

Kansè se pa yon sèl maladi men yon gwoup maladi ki lye youn ak lòt. Anpil bagay nan jèn nou, nan fason nou viv, ak nan anviwonman nou ka ogmante oswa bese risk kansè.

Syantist yo ap etidye plizyè fason pou ede pevni kansè, ki gen ladan evite oswa jere sa yo konnen ki lakòz kansè, chanje rejim alimantè ak abitud lavi, detekte kondisyon prekansè bonè, itilize medikaman (chimoprevansyon, chemoprevention), ak operasyon pou bese risk.

Kout epi senp: prevansyon se sou bese chans ou genyen pou fè kansè.

Kijan kansè fòme

Kansèwojenèz (carcinogenesis) se seri etap ki fèt lè yon selil nòmal vin yon selil kansè. Selil se pi piti inite nan kò a, epi chak selil genyen jèn ki gide fason kò a grandi, fòme, epi repare tèt li.

Chanjman, yo rele yo mitasyon, nan jèn yo ka fè mekanis kontwòl nòmal nan selil la vin kraze. Lè sa rive, selil ki dwe mouri pa mouri, epi nouvo selil fòme menm lè kò a pa bezwen yo. Akimilasyon selil an twòp ka fòme yon timè. Timè a ka benen (pa kansè) oswa malen (kansè). Selil timè malen antre nan tisi ki bò kote yo epi yo gaye; selil timè benen pa fè sa.

Faktè risk ou ka chanje ak sa ou pa ka chanje

Nenpòt bagay ki ogmante chans ou genyen pou fè kansè se yon faktè risk; nenpòt bagay ki bese l se yon faktè pwoteksyon. Gen faktè risk ou ka evite, men anpil ou pa ka. Pa egzanp, fimen ak eritye sèten jèn se toude faktè risk pou sèten kansè, men se sèl fimen ou ka evite. Faktè risk yon moun ka kontwole yo rele faktè risk modifiyab.

Faktè yo konnen ki ogmante risk kansè enkli:

- **Fimen ak itilizasyon tabak** — gen yon lyen fò ak anpil kansè. Pa fimen oswa sispann fimen bese risk la.
- **Enfeksyon** — sèten viris ak bakteri, tankou VPH (HPV), epatit B ak C, viris Epstein-Barr, ak *Helicobacter pylori*.
- **Radyasyon** — enkli radyasyon iltraviyolè ki soti nan solèy la ak radyasyon iyonizan tankou reyon-X medikal ak radon.
- **Medikaman imunosipresè** — yo itilize apre transplantasyon ògàn, li bese kapasite kò a genyen pou anpeche kansè fòme.

Lòt faktè, tankou rejim alimantè, alkòl, aktivite fizik, obezite, ak dyabèt, ka afekte risk kansè. Vaksen kont epatit B ak VPH devlope pou pevni sèten enfeksyon ki lakòz kansè.

Kout epi senp: gen kèk kòz kansè ou ka evite, epi gen lòt ou pa ka.

Fason ki ka bese risk kansè

- **Chimoprevansyon (chemoprevention).** Pou moun ki gen gwo risk, sèten medikaman ka bese risk kansè. Pa egzanp, kèk medikaman montre yo bese risk kansè tete pou fanm ki gen gwo risk, epi finasteride montre l bese risk kansè pwostat. Medikaman sa yo ka gen efè segondè, se poutèt sa yo itilize yo avèk anpil prekosyon.
- **Operasyon pèt pwa.** Etid yo montre operasyon pèt pwa bese risk kansè ki lye ak sipwa.
- **Operasyon pou bese risk.** Moun ki gen sèten chanjman jenetik oswa yon fò istwa pèsònèl oswa fanmi ka konsidere operasyon pou bese risk yo. Enpòtan pou evalye risk kansè ou epi jwenn konsèy anvan w pran desizyon sa a.

Fason yo pa pwouve pou bese risk

- **Aspirin** pa pwouve li pevni pifò kansè, byenke itilizasyon alontèm ka ede pevni kansè kolorektal pou kèk moun. Aspirin ka lakòz senyen, se poutèt sa pale ak doktè ou anvan.
- **Vitamin ak sipleman** pa pwouve yo pevni kansè. Nan yon gwo etid, vitamin E poukont li te ogmante risk kansè pwostat.

Yo ap etidye nouvo fason pou pevni kansè nan esè klinik (clinical trial). Ekip medikal ou se pi bon sous konsèy pou bese risk kansè pèsònèl ou.

Sa a se enfòmasyon edikatif sèlman, li pa ka ranplase yon konsèy medikal. Toujou pale ak ekip medikal ou sou sitiyasyon spesifik ou.

Baze sou yon sous ki serye

Sa a se yon tradiksyon an lang senp pou yon kontni edikatif ki baze sou Enstiti Nasyonal Kansè Ozetazini. Tanpri li sous orijinal la pou enfòmasyon konplè epi ajou. Se sèlman pou edikasyon — se pa konsèy medikal. Toujou pale ak pwòp ekip swen sante ou.

Enstiti Nasyonal Kansè Ozetazini: cancer.gov/about-cancer/causes-prevention/patient-prevention-overview-pdq

Mizajou: 2026-08-04

Ou gen dwa jwenn yon entèprèt gratis. Nan Etazini, lopital ak klinik ki resevwa lajan federal dwe ba ou yon entèprèt kalifye san ou pa peye anyen. Ou ka mande youn nan resepsyon an, oswa anvan randevou ou. Ou pa oblije mennen yon manm fanmi oswa yon timoun pou tradui pou ou.

Sou entènèt: cancerexplained.org/languages/ht/cancer-prevention-overview

Tradui soti nan atik an anglè ki sou cancerexplained.org. Se vèsyon anglè a ki verifye ak sous la.

Educational information only, not medical advice. An AI-assisted editorial system helped prepare this page. No named medical reviewer has reviewed it unless one is listed.

Ou ka enprime, kopye epi pataje l gratis san chanje anyen. Ou pa bezwen pèmisyon. Tanpri pa chanje kontni medikal la.
Sous: cancerexplained.org. Enfòmasyon edikatif, se pa konsèy medikal.